

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ และมีพระราชดำรัสอธิบายความหมายในเชิงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นลำดับ ดังพระราชดำรัสครั้งหนึ่งในปี ๒๕๔๑ ว่า

“...คือคำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั่นเอง คนเรา ถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด - อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ- มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

หลักคุณสมบัตินี้ของความพอเพียงมีสามข้อ คือ **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีไม่น้อยไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ก้าวกระโดดอย่างเสี่ยง ไม่ละเมอ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การใช้เหตุผลพิจารณาปัจจัยต่างๆ และผลลัพธ์ของการปฏิบัติอย่างรอบคอบ ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละคน **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง ความไม่ประมาท การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีการออม การกระจายความเสี่ยง และการร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันกัน

ผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับจากนานาชาติอย่างกว้างขวาง เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ สหประชาชาติ โดย โคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย “รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยประกาศราชสดุดีว่า

“ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทย อยู่เป็นนิรันดร์ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนา ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทมีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ทรงแบ่งแยกสถานะ ศาสนา ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรและพระราชทานแนวทางการดำรงชีวิตเพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน...”

“ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และคุณูปการต่อการพัฒนายั่งยืนทำให้นานาชาติตื่นตัวในการปรับรูปการพัฒนายั่งยืนภายใต้แนวคิดใหม่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทที่มีต่อประชาชากรูร์ ที่ได้พระราชทานปรัชญา ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ ซึ่งชี้ถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สำนึกในคุณธรรมและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนี สหประชาชาติจึงมุ่งเน้นเพียรพยายามและส่งเสริมการพัฒนาคน ให้ความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา...” ๓

พอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน